

B. Krivickas gimė 1919 m. lapkričio 17 d. Pasvalio vls., Pervalkų kaime Antano Krivicko ir Onos Čingaitės – Krivickienės šeimoje. Jų šeima buvo gausi: Bronius turėjo seseris (Oną, Veroniką ir Stasę) bei tris brolius (Antaną, Joną ir Juozą). Kai Broniui buvo 10 metų, 1929 metais Krivickai pardavė savo 28 ha ūkį ir nusipirko 80 ha žemės Latvijos pasienyje – Nemunėlio Radviliškio valsčiuje esantį Kiauliškių vienkiemį. Broniukas baigė Suosto pradžios mokyklą, o 1938 metais – Biržų A.Smetonos gimnaziją. Labai anksti išryškėjo jaunuolio polinkis į literatūrą. Jau mokydamasis Biržų gimnazijoje jis rašė feljtonus. Baigęs gimnaziją, 1938 m. jis pradėjo studijuoti Vytauto Didžiojo universitete Teologijos-filosofijos fakultete. Tuo metu jis dalyvavo Vinco Mykoliaičio – Putino globojamoje literatų grupėje bei „Šatrijos kuopos“ veikloje, o taip pat Balio Sruogos vadovaujamoje „Teatro seminaruose.“ Dar anksčiau – 1938 – 1939 m. B. Krivickas redagavo žurnalą „Ateitis,“ o 1939 – 1940 m. – laikraštį „Studentų žinios.“ Studijuodamas universitete Bronius pasižymėjo kaip kritikas, novelistas ir dramaturgas: pjesė „Pušis ant kalno,“ kurią parašė 1940 metais (deja, ji neišliko), „Pasaka apie karalaitį,“ 1944 m., bendradarbiavimas žurnale „Naujoji Romuva“ ir laikraščiuose „Darbininkas“ bei „XX amžius.“ Jo kritikos straipsniams būdingi griežti estetiniai kriterijai, o novelėms – stiprūs psichologiniai charakteriai, filosofijos potekstė ar net eilėraščių proza bruožai. Atostogų metu jis grįždavo į tėviškę, kur tėvas niekaip neįstengė jo įtraukti į žemės ūkio darbus. 1940 metais šeimoje įvyko tragedija – vairuodamas traktorių žuvo jo brolis Antanas.

B. Krivickas gimnazistas

Lietuvai atgavus sostinę Vilnių, B. Krivickas su mokslo draugais persikėlė į senąją sostinę tęsti studijų tada dar Stepono Batoro universiteto Humanitarinių mokslų fakulteto Filologijos skyriuje, nes Teologijos studijas Kaune rusiškieji okupantai jau buvo panaikinę. Vilniuje jis įsijungė į visuomeninę veiklą. Tačiau pirma bolševikų, o vėliau nacių okupacija aptemdė sostinės atgavimo džiaugsmą. Vokiečių okupacijos metu B. Krivickas reiškėsi kaip kritikas – publikavo rašinius apie Panevėžio ir Vilniaus teatrų pastatytus spektaklius. 1943 m. vasario 15 d. jis baigė studijas. Norėdamas išvengti išvežimo darbams į Vokietiją, nuo 1944 m. jis pradėjo talkinti žurnalo „Kūryba“ redaktoriui Juozui Keliuočiui. 1944 m. B. Krivickas parengė diplominį darbą „Juozo Aleksandravičiaus – Aisčio idėjų pasaulis“ – pirmą monografinę studiją apie šį poetą. Tą vasarą jis praleido pas seserį Oną. Jos vyras buvo ištremtas į Sibirą. B. Krivickas padėjo seseriai ūkio darbuose.

Prasidėjus antrajai sovietų okupacijai, nuo 1944 metų spalio 1 – os dienos, B. Krivickas pradėjo mokytojauti Biržų gimnazijoje. Jis nepasitraukė į Vakarus kaip daugelis jo mokslo draugų, nes naiviai tikėjo bolševikų „metamorfoze“ į gerąją pusę. Jis vylėsi, kad aziatai, užkariavę pusę Europos, sueuropėjo. Tačiau šios iliuzijos greit išgaravo. Buvęs jo mokinys, vėliau literaturologas, habilituotas mokslų daktaras Vytautas Kubilius prisimins, jog B. Krivickas „neturėjęs jokių mokytojo profesionalo manierų – ramus balsas be įsakančių priegaidžių, geraširdiškumas ir naivus žvelgimas į mokinį, kaip į jaunesnįjį kolegą, visiškai jaunas veidas...“ Tačiau netrukus prasidėjo enkavedistų kvietimai „maloniems“ pokalbiams. Nenorėdamas tapti išdaviku ir vengdamas suėmimo, jis ėmė slapstytis ir dažnai lankytis pas partizanus. 1945 m. vasario mėn. B. Krivickas įsijungė į Biržų krašto laisvės kovotojų gretas, į būrį, kuris veikė Nemunėlio Radviliškio apylinkėse ir Skaistkalnės miškuose Latvijoje. Tuo metu partizanavo ir du jo broliai.

Laisvės kovotojas – poetas B. Krivickas

B. Krivickas ryškiai skyrėsi nuo kitų laisvės kovotojų. Kitoks jis buvo ne tik savo būdu ir mąstysena. Ryškiai skyrėsi ir jo išvaizda: nedidelio ūgio, pliktelėjęs, stamboką nosį „pabalnojęs“ akiniais. Vilkėjo jis ne uniforma, kaip dauguma kovotojų, o mūšyje nepatogiu paltu. Galvą prisidengęs ne uniformine smetoninių laikų kepure, o skrybele. Miške jis atrodė ne kaip partizanas, o kaip miesto inteligentas, atklydęs čia pailsėti nuo miesto triukšmo ir pakvėpuoti gaiviu šilo oru. Tačiau po šiuo apvalkalu slėpėsi nepaprastas vyriškumas ir drąsa bei tas ypatingas kai kurių lietuvių, išugdytų smetoninėje mokykloje, pasiryžimas aukotis dėl Tėvynės laisvės.

1948 – 1949 m. B. Krivickas buvo būrio vado pavaduotojas. 1945 m. rugpjūčio 12 d. Biržų aps. Biržų vls. Tylinavos kaime Dagio sodyboje žuvo jo brolis Juozas, o tėvus okupantai išvarė iš namų ir sudegino sodybą. Nepakėlęs sunkių gyvenimo sąlygų, tėvas netrukus mirė. 1948 m. B. Krivickas vedė prieš pora metų baigusią Biržų gimnaziją ir Smilgių (Saločių sen) pradžios mokyklos mokytoja pradėjusią dirbti Marytę Ziemelytę. Suosto kunigas juos slapta sutuokė. Tačiau okupantų saugumiečiai pradėjo įtarti ir sekėti jo jaunąją žmoną. 1947 – 1948 metais B. Krivickas dažniausiai apsistodavo pas patikimus žmones ir tik vasarą praleisdavo miške. 1949 m. jis prisijungė prie Biržų girios partizanų.

1948 – 1949metai B. Krivickui buvo kūrybingiausi. Tačiau kaip tik tuo metu labai suaktyvėjo ir MGB veikla, prasidėjo masinės išdavystės, žuvo daug laisvės kovotojų. 1951 metais Biržų girioje jau buvo likę tik kelios dešimtys laisvės kovotojų. Kiti glaudėsi Latvijos miškuose, kur buvo kiek saugiau. Latvijoje buvo silpnas, nevieningas partizaninis judėjimas, todėl okupantai ten mažiau krėtė miškus. Pas žmones B. Krivickas dažnai užsukdavo kartu su S.Giedriku – Giriečiu ir Alfonsu Valentėliu- Bankininku Vailokaičiu.

VU „Šatrijos“ būrelio nariai (1942 m.): Iš kairės viršuje – E. Matuzevičius ir B. Krivickas. Apačioje – P. Jurkus, K. Bradūnas, M. Indriliūnas ir V. Mačernis.

1951 m. rugpjūčio mėn. susirinko Biržų krašto laisvės kovotojai. Buvo nutarta, kad B. Krivickas pereis į Vyčio apygardos štabą. 1951 metų rudenį B. Krivickas jau buvo Panevėžio rajone Taruškų miške. Nuo 1952 metų pradžios jis leido LLKS Š.R. Lietuvos srities partizanų leidinius „Laisvės kova,“ „Prie rymančio rūpintojėlio“ ir „Aukštaičių kova.“ 1952 m. rugsėjo 8 d. įvyko LLKS Tarybos Š.R. Lietuvos sekcijos narių sąskrydis, kurio metu šių leidinių redaktoriumi oficialiai buvo patvirtintas srities štabo Visuomeninės dalies viršininkas B. Krivickas – Vilnius. Deja, šias pareigas jam teko eiti vos porą savaičių.

B. Krivickas (viduryje) su kovos draugais

1952 m. rugsėjo 21 d. Š.R. Lietuvos (Kalnų) srities štabo bunkerį išdavė smogikų suimtas, žiauriai kankinamas srities vadas J.Kimštas – Žalgiris. Daugiau nei tūkstantis MVD vidaus kariuomenės kareivių apsupo Troškūnų r. Raguvos mišką. Operacijos metu okupantai pagal suimto J.Kimšto parodymus surado 3 bunkerius. Viename jų žuvo srities štabo Visuomeninės dalies viršininkas, „Laisvės kovos“ ir „Aukštaičių kovos“ partizanų laikraščių redaktorius, laisvės kovotojų poetas B. Krivikas – Vilnius ir Vyčio apygardos Aušros tėvūnijos Visuomeninės dalies viršininkas Mykolas Blinkevičius – Nemunas. Jų palaikus okupantai užkasė 20 metrų nuo bunkerio. Po metų žuvusio partizano tėvas Antanas Blinkevičius, V.Strigūnas, P.Tarasevičius, A.Mockūnas ir V.Bilys – Vizirka iškasė žuvusiųjų palaikus ir slapta palaidojo Panevėžio r. Raguvos sen. Putiliškių kaimo kapinėse. Keturiasdešimt metų laisvės kovotojų poeto vardą gaubė tyla. Tik prasidėjus Atgimimui jo kūryba, tarsi stebuklingas pasakų paukštis, pakilo iš užmaršties. Po skulptoriaus Vytauto Ulevičiaus iš ažuolo išdrožto angelo sparnais Putiliškių kapinėse ilsisi poetas, literatas ir dramos kritikas, Lietuvos laisvės kovotojas Bronius Krivickas.

Būdamas laisvės kovotojų gretose jis kūrė eilėraščius, sonetus, satyras, vertė ir rašė publicistiką. Kovojo žmogus jo poezijoje atskleidžiamas kaip stiprus, įveikiantis savo žmogiškąsias silpnybes kūrėjas, kuris per kančias eina į mirtį, randa Dievą ir meilę, nors savo kūryboje jis stengėsi tramdyti jausmus. Tai lėmė pasirinktų išraiškos formų griežtumas. Satyrose naudodamas groteską ir absurdo elementus, B. Krivickas tyčiojosi iš sovietinės tikrovės ir ironizavo bailius SSRS sąjungininkus. Net kovodamas prieš okupantus jis sugebėjo 1948 – 1949 m. išversti apie 80 J.V.Getės eilėraščių. Poezijos rinkiniai „Už didžiąją tiesą“, „Po Stalino saule“ ir kiti buvo platinami nuorašais ir spausdinami partizanų spaudoje. Bronius Krivickas ateities kartoms paliko rankraštį „Žiaurusis Dievas,“ kuriame į atskirus skyrius buvo sudėta jo 1945 – 1949 m. kūryba: 34 eilėraščiai, 38 sonetai, 53 eiliuoti margumynai ir „Poilsio valanda“ – 63 satyros kūriniai.

Paminklo B. Krivickui atidengimas 1996 m. Kalba K.Bradūnas.

B. Krivicko eilėraščiai persmelkti mirties nuojauta. Tai lėmė neapsakomai sunkus ir pavojingas laisvės kovotojų gyvenimas: „Tyla liūdna, Tyla gili be galo. / Tyla bekrastė rudens rimties. / Ir jos alsavimas, toks šaltas kaip metalas, / Į mane dvelkė nuojauta mirties.“ („Rudens lygumose“). Tuo tarpu eilėraštyje „Žiema“ matome įspūdingą mirties ir žiemos paralelę: „Graži kaip pasaka ir kaip mirtis nubalus, / Atėjo mūs šalin žiema.“ Kitame eilėraštyje – kruvini briedžio ragai, priešmirtinis riksmas girių vilko, mirties ledinė letena – visa aplinka, kuri buvo laisvės kovotojų kasdienybė, persmelkta nuolatinio mirties dvelksmo...

Tuo tarpu sonetuose, kuriuose jautriausia yra meilės tema, mirties nujautimas išgyvenamas ypač subtiliai ir jautriai: „Mes nežinom, ar teks baigti šią dieną, / Nes gyvenam kruvinoj grėsmėj, / O norėtus meilėj ir dermėj / Ilgą amžių eit kelią vieną.“ Rita Tūtlytė apie nuolatinį mirties išgyvenimą B. Krivicko kūryboje rašo: „Kiekviena diena išgyvenama mirties, išniekinimo, kraujo akivaizdoje. Kasdienė akistata su mirtimi ir iš to kylanti būties laikinumo pajauta, kuri Krivicko kūryboje apmąstoma egzistenciškai: „Gera gražu rudens man svaigti / Vario soduos ir šiluos liūdnuos, / Kai aš žiedą mirštantį skinuos, / Bemąstydamas apie didžią baigtį.“ Tačiau B. Krivicko eilėraščių herojus net nuolatinėje mirties nuojautoje nepraranda optimizmo ir gyvenimo džiaugsmo: „Tos dienos slenka priešmirtinės gražios.“ Net mirties akivaizdoje jo žmogus-kovotojas išlieka išdidus, turintis begalinę valią ištverti sunkumus ir kovoti iki galo: „Jau nėra laimėjimo vilties / Tik tai geismas kautis, kautis lyg mirties.“; „O mano broliai, jūs vilties nustoję / Neviltyje pasisemiat jėgos, / Savų dienų saulėlydy sustoję, / Atkaklūs kaunatės lyg pabaisos.“

B. Krivicko herojai rūpi ne kaip kovos, kančios ir mirties išvengti, bet kaip šias lemtis sutikti ir kaip jose išsaugoti žmogišką didybę ir garbingai susitaikyti, kad pralaimėsi, tačiau reikia tvirti iki galo: „Tegul krenta mums likimo kirčiai! / Nepabūkim šios baisios kovos / Ir tiesos ir Dievo vėliavos / Nepaleiskim ligi savo mirčiai.“ B. Krivicko eilėraščių herojus jam siūstus išbandymus supranta kaip Dievo valią. Jo eilėraštis „Įsakymo žodis,“ parašytas tarsi kalbant Dievo vardu. Jis padeda suvokti Dievo valios įgyvendinimo prasmę: „Prasmingai skyriau aš jį kiekvienam / Tik tai ribotą laikinąjį kelią, / Kovos ir bandymų rūsčiųjų dalią, / Kad jie per amžius iš kartos į kartą, / Nauja jėga atgimdami kas kartą, / Vis grumtus ir laimėtus / Ir vis didesnės pilnaties artėtus.“ B. Krivicko kūryboje Dievo ir žmogaus santykis neretai sunkus, nuolat kintantis, skaudantis, tačiau viską ištveriantis dėl pasitikėjimo aukštesne Dievo valia: „Nes aš pildau Dievo valią; / Jis man davė šviesią meilės galią, / Daug stipresnę nei tamsi mirtis.“ B. Krivicko kūryboje laisvės kovotojas eina mūšin su Dievu širdyje. Jis pasitiki Dievu, tačiau nebijo pripažinti ir savo žmogiško silpnumo sunkiomis akimirkomis:

„Duodu žodį priesaikos šventos / Neatleisti priešui niekados / Kol širdis man plakt nenustos. / Niekad niekados.../ Mano lūpose maldos / Mano sielvarte nėra raudos / Ak, tik skausmas amžinos skriaudos.“

Meilės sonetuose atsiskleidžia jautresnis santykis su Dievu: „Bet tada ties likimu manuoju / Kryžkelėj tamsioj šviesi sustojai. / Aš jatau: tu sielos skaistumu / Iš tamsos į jį man kelią šviesi, / Ir tariau: Tai eikime ten dviese. / Leisk, tą mažą ranką aš imu.“

B. Krivicko poezija mums kalba primindama ne tai, kokia buvo tragiška ta mūsų pokario istorija. Ji primena koks turėtų būti žmogus: stiprios valios, išstveriantis žmogui neįsivaizduojamus sunkumus ir išbandymus, aiškiai ir tvirtai apsisprendęs kovoti iki galo už savo idealus: „Nes žinai: jei kas, įtempęs valią, / Nesvyruodamas pereis šitą kelią, / Mūšį tas net žūdamas laimės, / O jei kas pabėgs neištesėjęs, / Tas tikrai bus kovą pralaimėjęs / Ir ženklintas gėdos dėmės.“

Iš tikrųjų, B. Krivickas buvo ne tik poetas. Pirmoje eilėje jis buvo plunksna kovojantis karys, nes plunksna kartais daug efektyvesnė už šautuvą. Jaunimo organizacijos „Vytis“ narys K.Daugelavičius sakė, kad B. Krivickas savo eilėdaros ir turinio stiprumu pralenkia net Maironį.

Po žūties LLKS Prezidiumas apdovanojo B. Krivicką LLKS Laisvės kovos kryžiumi. 1997 m. gruodžio 22 d. B. Krivickui buvo pripažintas kario savanorio statusas. 1998 m. gegužės 13 d. jam buvo suteiktas kapitono laipsnis, o 1998 m. lapkričio 18 d. LR Prezidento dekretu jis buvo apdovanotas Vyčio kryžiaus 2-ojo laipsnio ordinu (po mirties). Viena Vilniaus gatvė pavadinta Broniaus Krivicko vardu.

Šaltiniai.

1. R.Trimonienė. Bronius Krivickas – Būtydis, Klaidatikis, Rivaišas, Vilnius, Gintaras 1919 11 17 – 1952 09 21, LGGRTC medž.
2. K.Šiaulytė. Dienos nebūtin pasvirę. Propatria.lt, 2015 2 21.
3. A.Butkevičius. Didybės ir tragizmo poetas Bronius Krivickas. Šiaurės Rytai, 2009 11 10.
4. A.Žemaitytė. Tikrai mirties alsavimas šalia – Broniui Krivickui atminti. Ateitis, 2009 m. Nr. 9.
5. Adm. Bronius Krivickas: kovojantis poetas ar eiliuojantis karys? Lžinios.lt, 2016 12 22.

2017-02-13